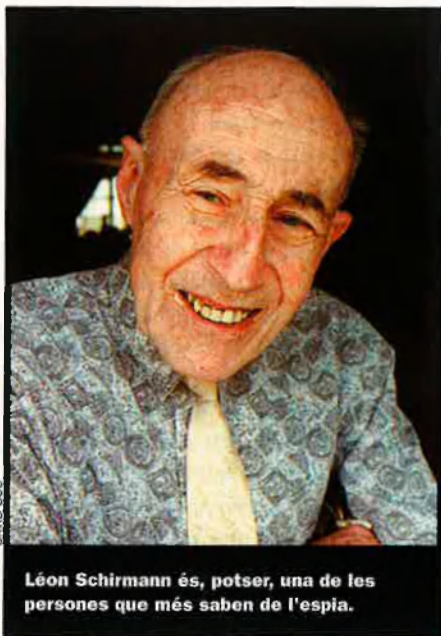

Mata-hari

no mereixia morir

Mata-hari, la llegendaria espia, va ser executada sense un procés just. Léon Schirmann descobreix la mala fe de la justícia francesa en el seu últim llibre, "Mata-hari, autòpsia d'una maquinació".

Léon Schirmann és, potser, una de les persones que més saben de l'espia.

El comissari Priolet, amb cinc inspectors, entra a l'habitació de l'hotel i es dirigeix a Margaretha Gertruida Zelle, que està esmorçant. Se li acosta i, formalment, li anuncia que està detinguda pels càrrecs d'espionatge, complicitat i col·laboració amb l'enemic. És el 13 de febrer del 1917. La dona s'aixeca amb elegància i es dirigeix a la sala de bany. Al cap d'un moment, i quan els policies encara noten els nervis que els provoca aquesta missió, Mata-hari surt completament nua i els ofereix, gentilment, una safata amb bombons. És el principi d'una llegenda i el final d'una dona que havia viscut massa de pressa.

Margaretha Gertruida havia nascut el 7 d'agost del 1876 a Leeuwarden, als Països Baixos, filla d'un comerciant de barrets que va poder-li proporcionar l'educació pròpia de les noies de classe alta de l'època. Va aprendre francès, anglès i alemany, a més de bones maneres i, naturalment, a tocar el piano. Però als tretze anys, un esdeveniment li va capgirar la vida: el seu pare es va arruïnar i va haver d'enviar-la a l'Haia, a casa d'un oncle. Allà mai no hi va estar bé i, quan va tenir l'edat suficient, va decidir respondre a un anunci matrimonial, publicat a la premsa, d'un oficial destinat a les Índies neerlandeses. Rudolph Mac Leod, de trenta-nou anys, va quedar impressionat per la bellesa d'aquella jove que encara no en tenia dinou i s'hi va casar. El matrimoni va durar set anys i va tenir una filla, que va viure poc temps.

Va ser aleshores quan Margaretha Mac Leod va decidir provar fortuna a París. Després d'un intent fracassat, el 1904 aconseguí que tothom es fixés en ella.

D'entrada es canvià el nom, a partir d'aleshores es digué Mata-hari ("ull del dia" en malai, és a dir, el sol) i explicà a tots els periodistes que ella havia nascut a l'Índia i que s'havia iniciat en les danses sagrades als misteriosos temples budistes. Les cròniques de l'època ressalten, sobretot, l'erotisme de la ballarina, que sabia desprendre's un per un de tots els vels fins a desaparèixer de l'escena just abans del moment culminant.

En qualsevol cas, l'èxit va ser rotund i internacional. Mata-hari es va convertir en la reina de tot París i va triomfar a Berlín, a Madrid i, fins i tot, a la Scala de Milà. Encara no s'havia inventat la paraula, però Mata-hari va generar un nombrós *merchandising* que incloïa, per exemple, una marca de cigarretes amb el seu nom i la seva figura. Guanyava moltíssims diners, però en gastava encara més i necessitava el suport financer dels seus amants, triats entre el bo i millor de la societat parisenc del moment.

Ni cinc, de nou. Però la Belle Époque es va acabar, de cop, el 1914, en esclatar la Gran Guerra. Mata-hari era, en aquell moment, a Berlín, i allà s'assabentà que, a causa de la guerra, li havien rescindit tots els contractes. No disposava de diners i acabà retornant a Holanda sense ni cinc. És en aquest moment que el cònsul alemany a Amsterdam li oferí 20.000 francs a canvi d'espionar per a ells. No és gaire, però ella ho acceptà, segons va dir en el judici, "perquè vaig recordar el que havia passat amb el meu contracte i que els alemanys se'm van quedar els abrics de pell. Per tant, vaig considerar que estaria bé prendre'ls tot el que pogués". Es va ficar els diners a la butxaca i, sense ru-

DAVID BOU

Schirmann, de vuitanta-dos anys, ha investigat nou anys la mítica vida de la ballarina i espia. Segons ell, el procés a Mata-hari va distreure el poble dels resultats adversos de la guerra.

miar-s'ho, va llençar a les escombraries els tres flascons de tinta simpàtica que li havien proporcionat els alemanys.

Però el cas és que ella ja era l'agent H-21. I se n'aprofità tant com pogué. Tornà a París i durant un any els alemanys li paguaren totes les despeses a canvi d'una única informació: ella els fa saber que pels salons de l'alta societat no ha sentit cap rumor que indiqui que hi haurà una ofensiva al front. Total, res.

I aquí és on entrà en escena un element imprevisit. En aquell moment, Rússia era aliada de França i envià uns quants batallons per a la defensa de París. Mata-hari, per primera vegada, s'enamorà perdudament d'un oficial rus molt més jove que ella. Es aleshores quan el contraespionatge francès li proposà canviar de bàndol. Ella ho acceptà per diners i perquè no volia treballar per als que lluitaven contra el seu estimat. Tenia decidit canviar de vida i pensà que havia d'acumular recursos per poder viure còmodament a París amb l'oficial rus.

La primera missió de la ja agent doble fou seduir l'agregat militar alemany a Madrid. Ho va fer, però el major Kalle no era cap imbècil. Se n'anà al llit amb ella, això sí, però després no li donà més que informacions irrelevants. No només això, sinó que envià diversos telegrames (que ell sabia que els francesos interceptarien) assegurant que Mata-hari seguia treballant per Alemanya i que n'estava molt satisfet, de les seves informacions. La maniobra típica per desfer-se d'un espia doble: fer sospitar a l'enemic que és triple.

Els francesos la van detenir i acusar d'espionatge. I aquí és on començà la conspiració contra la ballarina que promet proporcionar l'èxit de la temporada per a *Mata-hari, autòpsia d'una maquinació*, un llibre d'investigació que ha posat al descobert la mala fe de la justícia militar francesa.

El seu autor, Léon Schirmann, ha passat els últims nou dels seus vuitanta-dos anys investigant el que ell considera proves falses i perjuris que van tergiversar el resultat del procés. "En aquell moment la guerra anava molt malament per a França. Hi havia hagut una ofensiva catastròfica i la gent no tenia res per

menjar —assegura Schirmann—. Hi havia un gran descontentament i les autoritats van decidir obrir diversos processos contra suposats traidors i espies. Matahari era molt famosa i això podia distreure bastant l'atenció de la gent sobre el fet que la direcció de la guerra era desastrosa.”

Prova d'això, segons Schirmann, és que els serveis secrets francesos van mentir sota jurament en el judici. “Ella els havia fet arribar que el cap de l'espionatge alemany a Barcelona era el baró Von Rolland, una de les informacions que li havia facilitat el major Kalle. La dada no tenia cap valor, perquè els francesos sabien això des de feia molt de temps, però els militars que van testificar en el judici van jurar que els havia dit això per enganyar-los perquè l'autèntic cap era un tal Rüggebert, i això era mentida.”

El mite. El judici va durar uns mesos però per a un final cantat. El 15 d'octubre del 1917 un escamot d'execució la conduí fins a un fossat del castell de Vincennes, que avui és un parc als afores de París. Ella refusà la bena que li volien posar als ulls, mirà directament els soldats que la van a matar... I els somrigué. Un gest que va córrer de boca en boca pel París de l'època i que va proporcionar-li, qui sap si a consciència, la immortalitat que mai no havia merescut com a espia.

L'endemà, els diaris publicaren: “L'espia Matahari va pagar ahir pels crims que ella mateixa havia confessat.” Com tantes altres coses respecte a aquesta dona, aquesta suposada confessió tampoc no era veritat.

Tant és així que, amb les noves proves que han anat sorgint, la Fundació Matahari i la ciutat on va néixer, Leeuwarden, han presentat una demanda de revisió del procés que la va condemnar. El vell Léon Schirmann, potser l'home que més coneix Matahari, creu que sap per què la van condemnar: “Les autoritats van voler deixar clar que la Belle Époque s'havia acabat i que ara estaven en temps de guerra. No era el moment de la frivolitat, sinó del sacrifici.” *Et voilà.*

Salvador Cot

Fruits de la Terra

Al Penedès,

la singular llum del

Mediterrani desvetlla

cada dia la terra.

Raig a raig, escalfa

i conforma el fruit més

preuat, el raïm, fins

a obtenir vins i caves

tot llum, tot vida.

CAVASHILL

Vins i caves

Moja - Alt Penedès

Tel 938 900 588

cavashill@cavashill.com

www.cavashill.com

© CONTINUA

